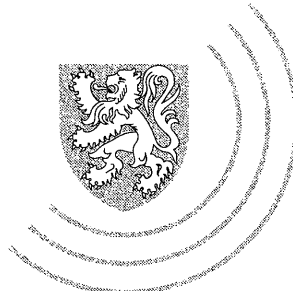

VLAAMS PARLEMENT

Zitting 1996-1997

7 juli 1997

ONTWERP VAN DECREET

**houdende de goedkeuring van het Verdrag tussen de Vlaamse regering
en de regering van de Republiek van Zuid-Afrika inzake de samenwerking
op het gebied van onderwijs, kunst, cultuur, wetenschap, technologie en sport,
ondertekend in Pretoria op 28 oktober 1996**

MEMORIE VAN TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

1. Inleiding

Het verdrag tussen de Vlaamse regering en de regering van de Republiek van Zuid-Afrika inzake de samenwerking op het gebied van onderwijs, kunst, cultuur, wetenschap, technologie en sport, dat werd ondertekend in Pretoria (Zuid-Afrika) op 28 oktober 1996 en dat hierbij ter instemming aan het Vlaamse Parlement wordt voorgelegd, vormt een belangrijke mijlpaal in de betrekkingen tussen Vlaanderen en Zuid-Afrika.

Deze betrekkingen bereikten een dieptepunt onder het apartheidsregime in Zuid-Afrika. Op 9 december 1977, na de moord op de zwarte verzetsleider Steve Biko, werd het cultureel akkoord, dat was gesloten op 1 juni 1954, opgeschort.

Toen de onderhandelingen van Kempton Park (april-november 1993) tussen de regering de Klerk, het ANC en de anderen Zuid-Afrikaanse oppositiepartijen de definitieve doorbraak brachten in de realisatie van een democratisch, niet-raciaal Zuid-Afrika, zetten de Vlaamse regering en de Vlaamse Raad de eerste stappen op weg naar het herstel van de relaties tussen Vlaanderen en Zuid-Afrika.

Vooraleer een overzicht te geven van de evolutie van deze relaties in het post-apartheidstijdperk, lijkt het nuttig op een zeer beknopte wijze een beeld te schetsen van het Zuid-Afrika van vandaag.

2. Zuid-Afrika vandaag

Zuid-Afrika verkeert, 2 jaar na de eerste democratische verkiezingen van april 1994, zeer duidelijk in een transitie-periode, zowel politiek als economisch en algemeen maatschappelijk. De verkiezingen werden gewonnen door het Afrikaans Nationaal Congres (ANC 62,65 %). Samen met Inkatha Freedom Party (IFP 20,39%) en de Nationale Partij (NP 10,54%) werd overeenkomstig de overganggrondwet van 17 december 1993 een regering van nationale eenheid gevormd.

De verhouding tussen de nationale regering en de provincies bleef een zeer belangrijk discussiepunt tussen de coalitiepartners. Terwijl het ANC eerder het belang van het centrale bestuur benadrukte, pleitten de IFP en de NP voor een sterkere “decentralisering” of “regionalisering” in Zuid-Afrika.

Het politieke geweld tussen aanhangers van IFP en ANC in KwaZulu Natal dat gedurende lange tijd een ernstige bedreiging vormde voor de democratie in die provincie en in heel Zuid-Afrika, is sinds midden 1996 onder controle.

De NP is op 30 juni 1996 bewust uit de regering van nationale eenheid gestapt, omdat zij als oppositiepartij wil uitgroeien tot een reëel alternatief voor het ANC. Zij wenst af te komen van het imago van blanke partij en wil kleurlingen en zwarten aantrekken. Over het succes van deze operatie zijn de meningen verdeeld.

Intussen kwam een nieuwe grondwet tot stand die op 4 februari 1997 in werking is getreden. De nieuwe grondwet geeft onder meer een antwoord op de vraag naar meer macht voor de provincies. De Senaat die onder de overganggrondwet werd opgericht werd vervangen door een Nationale raad van de Provincies. Deze Raad is samengesteld uit tien leden van elk van de negen provincies. Voorzitter is de vroegere premier van Vrijstaat Lekota. De raad heeft de grondwettelijke opdracht om de belangen van de provincies te behartigen.

Hij kan dan ook elke wet die de belangen van de provincies raakt in heroverweging nemen, goedkeuren, of amenderen. De Raad vormt een wezenlijk federaal element in de nieuwe Zuid-Afrikaanse grondwet.

Na jaren van minimale of zelfs negatieve groei, groeide de economie met 3% in 1995. Tegen 2000 wordt gemikt op een groei van 6%. De ernstige devaluatie van de Rand levert weliswaar voordelen op voor de export, maar wordt geïnterpreteerd als een negatief signaal van de internationale gemeenschap tegenover de economische ontwikkelingen in Zuid-Afrika. Inmiddels lijkt deze neerwaartse trend gestopt en stijgt de wisselwaarde van de rand opnieuw sinds begin 1997.

Het BNP per hoofd in USD bedraagt 2.243 (1974), zijnde ongeveer 10 % van dat van België. De inflatie bedroeg 8,7% in 1995 en daalt sinds 1986.

Het ambitieuze HOP (Heropbouw- en Ontwikkelingsprogramma) werd het uitgangspunt van de politiek van de nieuwe Zuid-Afrikaanse regering in 1994. Het HOP is het richtsnoer voor de Zuid-Afrikaanse politiek, niet als een afzonderlijke structuur, wel als een algemene strategie die horizontaal, in alle departementen, wordt toegepast.

Op algemeen maatschappelijk vlak noemen president Mandela en andere leiders als de belangrijkste problemen : de te grote verwachtingen van de achtergestelde zwarte bevolking, vooral op het

gebied van tewerkstelling en huisvesting, de criminaliteit en het gebrek aan kwaliteit in het onderwijs.

Het onderwijs is één van de meest vitale sectoren voor Zuid-Afrika. Een grondige inhaalbeweging ten aanzien van de competentie van de niet-blanke bevolking is noodzakelijk om de nieuwe democratie in Zuid-Afrika te laten lukken.

Zuid-Afrika heeft overduidelijk ook problemen met de uitbouw van een deskundig middenkader, en dit op alle niveaus. De positieve discriminatie t.a.v. de zwarte bevolking ("regstellende aksie") die als principe algemeen aanvaard blijft, is niet altijd succesvol, precies omwille van het gebrek aan vorming van de nieuwe verantwoordelijken.

Op internationaal vlak wenst Zuid-Afrika in de eerste plaats een belangrijke rol te spelen in zuidelijk Afrika en de relaties met zijn onmiddellijke burens te verstevigen. Het is momenteel voorzitter van de Southern African Development Community (SADC). Daarnaast strekt de interesse van Zuid-Afrika zich ook uit tot Centraal Afrika, waar het een belangrijke bemiddelende rol speelt in het vredesproces.

Tot slot kan gesteld worden dat Zuid-Afrika voor enorme uitdagingen staat, maar dat bij de meeste verantwoordelijken en in brede lagen van de bevolking de overtuiging en de wil leven dat deze uitdagingen alleen op een vredelievende wijze, in dialoog, kunnen aangepakt worden. De wijze waarop Zuid-Afrika via de Waarheids- en Verzoeningscommissie omgaat met het eigen recente verleden is daarvan een uitstekend voorbeeld. De keuze voor gesprek en overleg wordt door president Nelson Mandela als volgt verwoord (citaat in het Afrikaans): "Ons het belang bij die bevordering van Suid-Afrikaners se welzijn en bij die oplossing van probleme. Daar is dus geen tijd voor bitterheid nie. Ons heg waarde aan gespreksvoering, om probleme deur onderhandeling uit te strijk. Dit is 'n kuns wat groot visie en karaktervastheid van leiers verg."

3. De samenwerking tussen Vlaanderen en het nieuwe Zuid-Afrika

3.1. Voorbereiding

Op 23 juni besliste de Vlaamse regering:

"de relaties met Zuid-Afrika volledig te normaliseren van zodra in dat land een politiek akkoord is

bereikt over het concept van een nieuwe grondwet en de eerste algemene vrije verkiezingen.

De uiteindelijke bedoeling hiervan is het aangaan van een breed samenwerkingsakkoord met Zuid-Afrika ten gunste van alle bevolkingsgroepen, ruimer dus dan het opgeschorte huidige cultureel akkoord, op alle terreinen waarvoor Vlaanderen bevoegd is.

Vanaf het hoger bedoelde politiek akkoord kunnen ambtelijke gesprekken en technische contacten met de bevoegde Zuid-Afrikaanse instanties plaatsvinden. Ook economische en commerciële initiatieven en samenwerking met de bedrijfswereld kunnen dan aangevat worden.

Officiële gesprekken en formele onderhandelingen met het oog op een nieuw akkoord met Zuid-Afrika zullen dan starten na de vorming van een overgangsregering van nationale eenheid in dat land."

Een delegatie van de Vlaamse Raad bracht een bezoek aan Zuid-Afrika van 1 tot 11 oktober 1993. Zij had voornamelijk contact met afgevaardigden van de politieke partijen en met de centrale administratie.

Op 19 april 1994, enkele dagen voor de historische Zuid-Afrikaanse verkiezingen van 27 april 1994, keurde de Vlaamse Raad een resolutie goed betreffende het Zuid-Afrika-beleid van de Vlaamse Gemeenschap.

In deze resolutie werd de nadruk gelegd op de ontplooiing van initiatieven die kunnen ingeschakeld worden in het proces van economische opbouw en ontwikkeling, van sociale rechtvaardigheid en van politieke democratisering en vorming.

Deze resolutie moest de weg effenen voor een nieuwe samenwerking met het nieuwe Zuid-Afrika. Het uitgangspunt is de bekommernis voor de grote uitdagingen waarvoor Zuid-Afrika staat. Toekomstige relaties moeten in de eerste plaats het democratiseringsproces consolideren en de sociale opbouw en economische ontwikkeling van het land ten goede komen.

In de resolutie wordt wel gewezen op de taalverwantschap met een deel van de Zuid-Afrikanen. Taalverwantschap tussen het Afrikaans en het Nederlands is, hoewel een belangrijk, slechts één element bij het invullen van de nieuwe culturele betrekkingen met Zuid-Afrika en in wezen ondergeschikt aan de opdracht om met alle inwoners van dat land samen te werken.

Nog steeds volgens de resolutie van de Vlaamse Raad kan de Vlaamse Gemeenschap een belangrijke bijdrage leveren tot het bevorderen van de meertaligheid en het wegwerken van de taalachterstand bij gemarginaliseerde groepen. De promotie van het Nederlands kan het best gecoördineerd worden in het raam van de Nederlandse Taalunie.

In maart 1994 verbleef een ambtelijke delegatie in Zuid-Afrika met als opdracht “het detecteren van de mogelijke vormen van samenwerking met Zuid-Afrika”.

3.2. Start van de samenwerking

Van 29 oktober tot 6 november 1994 had een politieke zending plaats van de minister-president en de minister vice-president van de Vlaamse regering naar Zuid-Afrika. Zij had tot doel de betrekkingen met Zuid-Afrika te normaliseren en de concrete invulling ervan voor te bereiden. In diezelfde periode bezocht een Vlaamse handelsmissie onder leiding van de Vlaamse minister bevoegd voor Buitenlandse Handel Zuid-Afrika. Op 4 november werd een intentieverklaring tussen de beide regeringen ondertekend. Daarin worden als prioritaire domeinen voor samenwerking genoemd : onderwijs en vorming, KMO-beleid, huisvesting, plattelandsontwikkeling, gemeenschapsvorming, wetenschapsbeleid en taal en cultuur.

Op 7 december 1994 bekrachtigde de Vlaamse regering deze intentieverklaring en besliste zij het beleid t.a.v. Zuid-Afrika te erkennen als prioriteit van het buitenlands beleid van Vlaanderen in Afrika. Tezeldertijd besliste zij gedurende de periode 1994-1996 een jaarlijks bedrag van 170 miljoen frank te besteden aan samenwerkingsprojecten met Zuid-Afrika in de in de intentieverklaring genoemde domeinen.

In 1995, en meer bepaald op 6 maart en 5 mei, werden intentieverklaringen ondertekend inzake de samenwerking op het gebied van respectievelijk cultuur en onderwijs. Dit gebeurde in het raam van zendingen naar Zuid-Afrika, waarbij de mogelijkheden van samenwerking op deze terreinen werden onderzocht en contacten werden gelegd met de belangrijkste actoren.

Op 2 oktober 1996 werd in Brussel een memorandum tussen de Vlaamse regering en de regering van Zuid-Afrika ondertekend inzake de samenwerking op het gebied van de gezondheidszorg.

3.3. Consolidering en versterking

Precies 2 jaar na het eerste officiële regeringsbezoek, van 24 oktober tot 3 november 1996, vond een nieuw officieel bezoek van de minister-president en de minister vice-president van de Vlaamse regering aan Zuid-Afrika plaats, ditmaal op uitnodiging van de Zuid-Afrikaanse regering. Een delegatie Vlaamse Volksvertegenwoordigers, leden van de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden nam deel aan de missie. Bij deze gelegenheid leidde de minister-president ook een belangrijke handelsdelegatie.

Deze zending heeft de betrekkingen met Zuid-Afrika geconsolideerd en stelt een intensivering van de relaties in het vooruitzicht, en dit op verschillende terreinen.

Zo werden tijdens het bezoek, naast het verdrag dat het voorwerp uitmaakt van bijgevoegd ontwerp van decreet, ook volgende intentieverklaringen getekend:

- memorandum tussen de Vlaamse regering en de regering van de Republiek Zuid-Afrika inzake de samenwerking in de ontwikkeling en bevordering van kleine, middelgrote en micro-ondernemingen (KMMO's) in de Republiek Zuid-Afrika, ondertekend in Pretoria op 28 oktober 1996;
- memorandum tussen de Vlaamse regering en de regering van de provincie Vrijstaat, ondertekend in Bloemfontein op 31 oktober 1996;
- intentieverklaring tussen de Vlaamse regering en de regering van de provincie Vrijstaat inzake onderwijs, ondertekend in Bloemfontein op 31 oktober 1996;
- intentieverklaring tussen de Vlaamse regering en de regering van de provincie Vrijstaat inzake ambtenarenzaken, ondertekend in Bloemfontein op 31 oktober 1996;
- intentieverklaring tussen de Vlaamse regering en de regering van de Noordprovincie inzake onderwijs, ondertekend in Pietersburg op 26 oktober 1996.

Bovendien werd beslist de samenwerking te versterken door de inzet van een jaarlijks budget van 200 miljoen frank in de periode 1997-1999 voor samenwerkingsprojecten die bijdragen tot de maatschappelijke wederopbouw en de economische en culturele ontwikkeling van Zuid-Afrika en

die zich inschrijven in de Zuid-Afrikaanse ontwikkelingsstrategie, waarvan de krachtlijnen zijn vastgelegd in het HOP. Andere belangrijke criteria voor de ondersteuning van samenwerkingsprojecten zijn:

- de beschikbaarheid van Vlaamse expertise;
- de demonstratie- en pilootwaarde van het project en het multiplicatoreffect van de voorgestelde activiteiten;
- het perspectief dat zelfs een kort-lopende samenwerking biedt op autonome voortzetting van de initiatieven door de partners in Zuid-Afrika;
- de mate waarin de uitvoering van de projecten op korte termijn ten goede komt aan de bevolking en de beoogde doelgroepen.

De hoogste prioriteit wordt gegeven aan *capacity building*, training, vorming, en dit op diverse maatschappelijke terreinen. In verband met het verdrag dat het voorwerp uitmaakt van onderhavig document, moet hier in de eerste plaats het onderwijs genoemd worden, maar ook het wetenschappelijk onderzoek, de alfabetisering en in het bijzonder ook de opleiding tot meertaligheid die reeds werd vermeld in de resolutie van de Vlaamse raad van 19 april 1994.

4. De samenwerking op het gebied van onderwijs, kunst, cultuur, wetenschap, technologie en sport

4.1. Totstandkoming van het verdrag

Op 16 juli 1996 besliste de Vlaamse regering om formele onderhandelingen aan te vatten met Zuid-Afrika met het oog op het sluiten van een samenwerkingsverdrag inzake onderwijs, kunst, cultuur, wetenschap, technologie en sport.

De Permanente Coördinatiegroep Zuid-Afrika, opgericht bij beslissing van de Vlaamse regering van 7 december 1994, die o.m. tot opdracht had een aanvang te maken met de voorbereiding van een samenwerkingsverdrag met Zuid-Afrika, had een voorontwerp van verdrag ontworpen dat de samenwerking o.m. in de gebieden economie, wetenschap, technologie, onderwijs, cultuur, sociaal beleid, huisvesting, landbouw, milieu, infrastructuur, toerisme, beroepsopleiding en werkgelegenheid, buitenlandse handel, verkeer en vervoer,

ruimtelijke ordening, waterbeleid, telecommunicatie en mediabeleid omvatte.

De Zuid-Afrikaanse overheid verkoos evenwel om, althans in dit stadium, een samenwerkingsverdrag te sluiten dat betrekking heeft op onderwijs, kunst, cultuur, wetenschap, technologie en sport, en dit naar het voorbeeld van verdragen die Zuid-Afrika recent sloot met andere landen, waaronder Nederland.

De beperking tot de bovengenoemde werkgebieden vormt geen enkel beletsel voor projectmatige samenwerking op andere domeinen, wat duidelijk is gebleken uit de praktijk van de voorbije jaren. Intussen werden bovendien zoals hoger uiteengezet voor verschillende andere terreinen gemeenschappelijke intentieverklaringen getekend die de voorbereiding kunnen zijn van later te tekenen specifieke samenwerkingsverdragen.

Op 1 oktober hechtte de Vlaamse regering haar goedkeuring aan de tekst van het verdrag, dat vervolgens op 28 oktober in Pretoria werd ondertekend tijdens het officieel bezoek van de Vlaamse regering aan Zuid-Afrika. Het voorontwerp van decreet houdende goedkeuring van het verdrag werd op 15 april 1997 door de Vlaamse regering goedgekeurd en vervolgens voor advies voorgelegd aan de afdeling wetgeving van de Raad van State. Deze gaf advies op 15 mei 1997. Het advies van de Raad van State werd gevolgd tenzij hierna anders is aangegeven.

Dit verdrag moet gesitueerd worden in de nieuwe constitutionele situatie in België, waarbij Vlaanderen de bevoegdheid heeft verworven om in zijn bevoegdheidsdomeinen ook internationaal op te treden en met name verdragen te sluiten. Deze bevoegdheid wordt tenvolle erkend door de Republiek Zuid-Afrika.

De informatieverplichtingen, opgelegd bij artikel 81 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, werden nageleefd. De federale overheid heeft geen bezwaren geformuleerd met betrekking tot het sluiten van dit verdrag.

4.2. Algemene bespreking van het verdrag

Het verdrag inzake de samenwerking op het gebied van onderwijs, kunst, cultuur, wetenschap, technologie en sport is een onderdeel van de globale samenwerking tussen Vlaanderen en Zuid-Afrika en vertrekt van de algemene principes die

voor deze samenwerking door het Vlaamse Parlement en de Vlaamse regering zijn vastgesteld.

Dit betekent onder meer dat ook op deze terreinen rekening zal gehouden worden met de reële noden van de Zuid-Afrikaanse bevolking en met de prioriteiten van de Zuid-Afrikaanse regering bij de wederopbouw van het land.

Dit betekent ook dat de samenwerking gericht is op het Zuid-Afrika met zijn 11 officiële talen en zijn verschillende culturen. Het is immers de uitdrukkelijke wens van zowel de Vlaamse als de Zuid-Afrikaanse regering dat dit verdrag zou bijdragen tot een intense kennismaking met en uitwisseling van mekaars culturen. Het kan niet de bedoeling zijn dat Vlaanderen zich via dit verdrag bij voorkeur zou richten tot één welbepaalde groep in de Zuid-Afrikaanse samenleving.

Vlaanderen en de Vlamingen zijn om evidente historisch redenen trouwens bijzonder gevoelig voor de gelijkberechtiging van talen en voor de mogelijkheid die aan iedereen moet geboden worden om zich in zijn eigen taal tot de overheid te richten, het weze het Afrikaans of het Xhosa, het Zulu of één van de andere Zuid-Afrikaanse talen.

Vlaanderen kan uiteraard niet voorbijgaan aan de taalverwantschap tussen het Nederlands en het Afrikaans, maar deze taalverwantschap is niet zozeer de reden voor de samenwerking en het verdrag, dan wel een brug die de contacten met Zuid-Afrika vergemakkelijkt, over mogelijke taalbarrières heen. Er moet bovendien op gewezen worden dat er andere herkenningmogelijkheden zijn dan alleen de taal: visuele expressie, muziek, beeldende kunsten: het zijn universele talen die mensen en volkeren dichter bij mekaar kunnen brengen.

De materies waarop het verdrag betrekking heeft zijn van bijzonder belang voor Zuid-Afrika.

Zoals reeds eerder gesteld behoort de kwaliteitsverbetering van het onderwijs tot de belangrijkste doelstellingen van de Zuid-Afrikaanse regering: zonder deze is de noodzakelijke inhaalbeweging voor achtergestelde bevolkingsgroepen onmogelijk.

Het belang van kunst en cultuur wordt duidelijk onderstreept in een toespraak van de Zuid-Afrikaanse vice-president Thabo Mbeki op 3 februari 1997 die eraan herinnert dat de mens *“maar een hoopje ellende is, tenzij zijn ziel zingt om betekenis, waardigheid en verheffing tot menselijkheid te geven aan de lichamen die wij zijn ... De kunst behoort tot*

deze vorm van menselijk en sociaal bestaan die zowel de Bijbel als Yeats beschrijven als de ziel, het spirituele dat tegengesteld is aan het materiële”. Hij betoogde verder dat *“de kunst geen luxe is die het alleenrecht zou zijn van de ijdele rijken maar een bevestiging dat onze menselijkheid zowel het individu als de groep oproept om zich zo te gedragen dat uit dat gedrag respect blijkt voor de eigenheid van elke persoon en voor de mensheid in haar geheel.”* Hij beklemtoonde de sociale dimensie van cultuur in het Xhosa: *“Umntu, Ngumntu, Ngabantu”*, wat letterlijk vertaald betekent: *“een persoon is een persoon door de anderen”*.

Het verdrag formaliseert op een aantal belangrijke terreinen de samenwerking die tussen Zuid-Afrika en Vlaanderen is gegroeid sinds het eerste regeringsbezoek in 1994 en verleent een juridisch kader aan deze samenwerking. De bestaande projectmatige samenwerking op de in het verdrag genoemde terreinen wordt kort toegelicht bij de artikelsgewijze bespreking.

4.3. Bespreking van de artikelen

Artikel 1 geeft aan dat het verdrag betrekking heeft op zowel gemeenschaps- als gewestaangelegenheden.

De redenen die ervoor pleiten gemeenschaps- en gewestaangelegenheden in één zelfde decreet te regelen en op dit punt het advies van de Raad van State niet te volgen, werden door de Vlaamse regering reeds zo vaak uiteengezet dat het nutteloos is deze hier nogmaals te herhalen.

De Raad van State betwijfelt of het decreet naast gemeenschapsaangelegenheden, wel degelijk ook gewestaangelegenheden regelt. Bij de toelichting van de artikelen 4 (wetenschap en technologie) en 8 (cultureel erfgoed) wordt aangetoond dat de Raad van State zich op dit punt vergist.

Artikel 2 moedigt de samenwerking aan tussen belanghebbende instellingen, organisaties en personen in Vlaanderen en Zuid-Afrika. Hierbij wordt de nadruk gelegd op de autonomie van de betrokken instellingen en instanties. Het verdrag bevat afspraken tussen regeringen maar om het een reële betekenis te geven is het van wezenlijk belang dat deze de rechtstreekse contacten tussen de meest betrokken organisaties en personen aanmoedigen.

Artikel 3 handelt over de samenwerking op het gebied van het onderwijs. Een bijzondere klemtoon wordt gelegd op de uitwisseling van academici en

leerkrachten en op de studie van de talen en de literatuur van Vlaanderen en Zuid-Afrika.

Wat de bestaande samenwerking betreft moet vooral gewezen worden op de belangrijke projecten die de Vlaamse regering eind 1996 heeft goedgekeurd ter uitvoering van de intentieverklaringen met de provincie Vrijstaat en met de Noordprovincie. De belangrijkste doelstelling van deze projecten is de bijscholing van leerkrachten, vooral op het gebied van wiskunde en wetenschappen. Daarnaast willen zij bijdragen tot het bevorderen van een algemene cultuur van leren en lesgeven, door middel van ondersteuning van het onderwijsmanagement en het gebruik van informatietechnologie. Langs Vlaamse zijde werd de uitvoering van deze projecten toevertrouwd aan de Vlaamse Vereniging voor Ontwikkelingssamenwerking en Technische bijstand (VVOB).

Een ander belangrijk project is de uitbouw van een opleiding voor vertalers en tolken, die sinds 1994 met Vlaamse ondersteuning gerealiseerd wordt aan de universiteit van Vrijstaat in Bloemfontein.

Nog steeds op het gebied van het onderwijs moet gewezen worden op het bijzonder krediet voor de internationale interuniversitaire samenwerking waarvan het gebruik wordt geregeld door een besluit van de Vlaamse regering van 11 september 1996. Voor de toepassing van deze regeling behoort Zuid-Afrika tot de prioritaire landen.

Artikel 4 handelt over het aanmoedigen van de samenwerking in verschillende domeinen van de wetenschap en de technologie.

Dit artikel heeft betrekking op zowel gemeenschaps- als gewestaangelegenheden. Uit de tekst van het verdrag leidt de Raad van State ten onrechte af dat de samenwerking op het vlak van wetenschap en technologie beperkt blijft tot gemeenschapsaangelegenheden.

Deze interpretatie is niet correct : de tekst is bewust zeer algemeen gesteld ; nergens is vermeld dat de beoogde samenwerking alleen betrekking heeft op het wetenschappelijk onderzoek aan de universiteiten en de vorming van navorsers. De uitvoering van gezamenlijk onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten bijvoorbeeld kan evenzeer betrekking hebben op samenwerking tussen industriële bedrijven. Hetzelfde kan gezegd worden van de organisatie van gezamenlijke wetenschappelijke seminars, de deelname aan conferenties e.d.

Ook hier werd reeds een projectmatige samenwerking uitgebouwd vermits Zuid-Afrika behoort tot de zeven prioritaire bilaterale partners voor de ondersteuning van onderzoeksprojecten die, na een openbare oproep in beide landen, gezamenlijk door Zuid-Afrikaanse en Vlaamse universiteiten en wetenschappelijke instellingen worden ingediend en die in gemeenschappelijk overleg worden geselecteerd. Voor 1996-97 werden door de Vlaamse regering bovendien 10 post-doctoraatsbeurzen toegekend aan jonge Zuid-Afrikaanse wetenschappers.

Artikel 5 handelt over de samenwerking op het gebied van kunst en cultuur, voornamelijk door de uitwisseling van artiesten, kunstwerken, tentoonstellingen en voorstellingen en door de vertaling van literaire werken. Deze samenwerking moet bijdragen tot een grotere kennis van mekaars culturen en tot een betere internationale verstandhouding.

Op dit ogenblik reeds wordt de uitwisseling van kunstenaars ondersteund. Langs Vlaamse zijde kan de participatie van Vlaamse kunstenaars aan festivals en tentoonstellingen in Zuid-Afrika vermeld worden (Grahamstown, Africusbiënnale in Johannesburg), evenals de vertaling van enkele literaire werken in het Afrikaans. De Vlaamse regering ondersteunde ook de organisatie van een Vlaamse culturele week in Stellenbosch (maart 1997). Omgekeerd wordt ook de aanwezigheid van Zuid-Afrikaanse kunst en kunstenaars in Vlaanderen ondersteund. Een belangrijk project in dit verband wordt voorbereid door de Boekenbeurs van Vlaanderen in samenwerking met de Vlaamse regering: dit jaar zal Zuid-Afrika gastland zijn op deze culturele manifestatie in Antwerpen.

Artikel 6 verwijst naar de bevoegdheid van de Nederlandse Taalunie inzake de promotie en het onderwijs van de Nederlandse taal in Zuid-Afrika. Een identieke bepaling werd opgenomen in het cultureel verdrag tussen Zuid-Afrika en Nederland.

Het Nederlands is weliswaar een vreemde taal in Zuid-Afrika, maar geniet er van een bijzondere positie vanwege zijn verwantschap met het Afrikaans. Het wordt aan verschillende universiteiten aangeboden als bijvak of als keuzevak. Door het langdurig ontbreken van contacten omwille van de culturele boycot is niettemin een inhaalbeweging noodzakelijk. Het Comité van Ministers van de Nederlandse taalunie heeft een globaal beleidsplan vastgesteld voor de bevordering van de neerlandistiek. Het plan richt zich met name op de bij- en

nascholing van Zuid-Afrikaanse neerlandici, op de uitwisseling van studenten en docenten, op het actualiseren van de bibliotheken Nederlands, ook met het oog op een bredere publieksfunctie, en op de ondersteuning van de Suider Afrikaanse Vereniging vir Neerlandistiek (SAVN). De ondersteuning wordt geconcentreerd op enkele sterke vakgroepen, die tot centra met een ondersteunende en coördinerende functie moeten uitgroeien.

Artikel 7 handelt over de bevordering van de samenwerking inzake amateurkunsten. Ook hier hadden reeds uitwisselingen plaats in het recente verleden.

Artikel 8 handelt over de samenwerking tussen musea, uitgevers en instellingen ter bevordering van het cultureel erfgoed, voor zover dit tot de bevoegdheid van de betrokken partijen behoort.

De aangelegenheden bedoeld in dit artikel hebben gedeeltelijk betrekking op gewestaangelegenheden, meer bepaald het (onroerend) cultureel erfgoed, dat uitdrukkelijk genoemd wordt in de tekst van het verdrag. Het verwondert dan ook in het advies van de Raad van State te lezen dat de intenties van de verdragsluitende partijen op dit punt niet duidelijk zouden zijn.

Artikel 9 heeft betrekking op de uitwisseling van informatie over culturele evenementen.

Artikel 10 handelt over de sport. Op dit terrein zijn zeker grote mogelijkheden tot samenwerking voorhanden en heeft Vlaanderen heelwat te bieden, zowel op het vlak van de topsport als inzake sport voor allen, als een middel tot emancipatie en maatschappelijk betrokkenheid van grote bevolkingsgroepen.

De laatste artikelen (*artikelen 12 tot en met 17*) bevatten administratieve bepalingen.

Met het oog op de toepassing van het verdrag wordt een gemengde Commissie opgericht, die minstens eenmaal om de twee jaar vergadert. Zij vergadert afwisselend in Vlaanderen en Zuid-Afrika.

Het verdrag is gesloten voor onbepaalde duur. Elke partij kan met inachtneming van een opzeggingstermijn van drie maanden schriftelijk een einde maken aan dit verdrag. Dit zal geen invloed hebben op de programma's die reeds voordien werden opgestart.

Het verdrag komt, voor wat de Vlaamse Gemeenschap betreft, in de plaats van het Cultureel akkoord tussen België en de Zuid-Afrikaanse Unie, ondertekend op 1 juni 1954, te Kaapstad en, zoals reeds vermeld, voor de Vlaamse Gemeenschap opgeschort op 9 december 1977.

Alhoewel het nieuwe verdrag geen expliciete bepaling bevat m.b.t. het lot van bedoeld cultureel akkoord is het duidelijk dat het nieuwe exclusief Vlaamse verdrag, voorrang heeft op het oude door de Koning gesloten internationaal akkoord.

Dit akkoord wordt door het nieuwe verdrag impliciet opgeheven : alhoewel beide formeel naast elkaar blijven voortbestaan, zal Vlaanderen uitsluitend op het nieuwe verdrag steunen om afspraken te maken over samenwerkingsprogramma's in het toepassingsgebied van het verdrag (artikel 12).

Over deze interpretatie bestaat geen onduidelijkheid bij de Zuid-Afrikaanse overheid. Het oude cultureel akkoord was overigens door de opschorting reeds dode letter geworden en er is nooit sprake geweest van een reactiveren van dit akkoord.

*De minister-president van de Vlaamse regering,
Vlaams minister van Buitenlands Beleid, Europese
Aangelegenheden, Wetenschap en Technologie,*

Luc VAN DEN BRANDE

*De minister vice-president van de Vlaamse regering,
Vlaams minister van Onderwijs en
Ambtenarenzaken,*

Luc VAN DEN BOSSCHE

*De Vlaamse minister van Leefmilieu en
Tewerkstelling,*

Theo KELCHTERMANS

*De Vlaamse minister van Financiën, Begroting en
Gezondheidsbeleid,*

Wivina DEMEESTER-DE MEYER

*De Vlaamse minister van Binnenlandse
Aangelegenheden, Stedelijk beleid en Huisvesting,*

Leo PEETERS

*De Vlaamse minister van Openbare Werken,
Vervoer en Ruimtelijke Ordening,*

Eddy BALDEWIJNS

De Vlaamse minister van Cultuur, Gezin en Welzijn,

Luc MARTENS

*De Vlaamse minister van Economie, KMO,
Landbouw en Media,*

Eric VAN ROMPUY

*De Vlaamse minister van Brusselse
Aangelegenheden en Gelijke-Kansenbeleid,*

Anne VAN ASBROECK

VOORONTWERP VAN DECREET

houdende goedkeuring van het verdrag tussen de Vlaamse regering en de regering van de republiek van Zuid-Afrika inzake de samenwerking op het gebied van onderwijs, kunst, cultuur, wetenschap, technologie en sport, ondertekend in Pretoria op 28 oktober 1996

DE VLAAMSE REGERING,

Op het gezamenlijk voorstel van de leden van de Vlaamse regering,

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De minister-president van de Vlaamse regering is ermee belast, in naam van de Vlaamse regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt :

Artikel 1

Het verdrag heeft betrekking op zowel gemeenschaps- als gewestaangelegenheden : onderwijs, kunst, cultuur, wetenschap, technologie en sport.

Artikel 2

Het verdrag tussen de Vlaamse regering en de regering van de Republiek van Zuid-Afrika, inzake de samenwerking op het gebied van onderwijs, kunst, cultuur, wetenschap, technologie en sport ondertekend in Pretoria op 28 oktober 1996, zal volkomen uitwerking hebben.

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Wetenschap en Technologie,

Luc VAN DEN BRANDE

De minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken,

Luc VAN DEN BOSSCHE

*De Vlaamse minister van Leefmilieu en
Tewerkstelling,*

Theo KELCHTERMANS

De Vlaamse minister van Financiën, Begroting en Gezondheidsbeleid,

Wivina DEMEESTER-DE MEYER

De Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Stedelijk Beleid en Huisvesting,

Leo PEETERS

De Vlaamse minister van Openbare Werken, Vervoer en Ruimtelijke Ordening,

Eddy BALDEWIJNS

De Vlaamse minister van Cultuur, Gezin en Welzijn,

Luc MARTENS

De Vlaamse minister van Economie, KMO, Landbouw en Media,

Eric VAN ROMPUY

De Vlaamse minister van Brusselse Aangelegenheden en Gelijke-Kansenbeleid,

Anne VAN ASBROECK

ONTWERP VAN DECREET

*De Vlaamse minister van Leefmilieu en
Tewerkstelling,*

DE VLAAMSE REGERING,

Theo KELCHTERMANS

Op het gezamenlijk voorstel van de leden van de
Vlaamse regering ;

Na beraadslaging,

*De Vlaamse minister van Financiën, Begroting en
Gezondheidsbeleid,*

BESLUIT:

Wivina DEMEESTER-DE MEYER

De minister-president van de Vlaamse regering is
ermee belast, in naam van de Vlaamse regering, bij
het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in
te dienen, waarvan de tekst volgt :

*De Vlaamse minister van Binnenlandse
Aangelegenheden, Stedelijk Beleid en Huisvesting,*

Leo PEETERS

Artikel 1

Het Verdrag heeft betrekking op zowel gemeen-
schaps- als gewestaangelegenheden.

*De Vlaamse minister van Openbare Werken,
Vervoer en Ruimtelijke Ordening,*

Artikel 2

Eddy BALDEWIJNS

Het Verdrag tussen de Vlaamse regering en de
regering van de Republiek van Zuid-Afrika inzake
de samenwerking op het gebied van onderwijs,
kunst, cultuur, wetenschap, technologie en sport,
ondertekend in Pretoria op 28 oktober 1996, zal
volkomen uitwerking hebben.

De Vlaamse minister van Cultuur, Gezin en Welzijn,

Luc MARTENS

Brussel, 1 juli 1997.

*De minister-president van de Vlaamse regering,
Vlaams minister van Buitenlands Beleid, Europese
Aangelegenheden, Wetenschap en Technologie,*

*De Vlaamse minister van Economie, KMO,
Landbouw en Media,*

Eric VAN ROMPUY

Luc VAN DEN BRANDE

*De Vlaamse minister van Brusselse
Aangelegenheden en Gelijke-Kansenbeleid,*

Anne VAN ASBROECK

*De minister vice-president van de Vlaamse regering,
Vlaams minister van Onderwijs en
Ambtenarenzaken,*

Luc VAN DEN BOSSCHE